

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 121/02-23

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 19. februára 2003 v senáte zloženom z predsedu Juraja Babjaka a zo sudcov Eduarda Báránya a Ľubomíra Dobríka prerokoval sťažnosť E. H., bytom K., zastúpenej advokátkou JUDr. E. Ľ., B., ktorou namieta porušenie svojho práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky Okresným súdom Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. 21 C 603/99, a takto

r o z h o d o l :

1. Právo E. H. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky Okresným súdom Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. 21 C 603/99 **p o r u š e n é b o l o .**

2. Okresnému súdu Bratislava IV **p r i k a z u j e ,** aby v konaní sp. zn. 21 C 603/99 konal bez zbytočných prietáhov.

3. E. H. p r i z n á v a primerané finančné zadost'učinenie vo výške 20 000 Sk (slovom dvadsaťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Bratislava IV p o v i n n ý vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Bratislava IV je p o v i n n ý uhradiť trovy právneho zastúpenia advokátke JUDr. E. L., B., vo výške 2 970 Sk (slovom dvetisícdeväťstosedemdesiat slovenských korún) na účet č. 515 71 006/8080, variabilný symbol 525416268, vedený v HVB Slovakia Bratislava, do 15 dní od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 15. augusta 2002 doručená s'ťažnosť E. H., bytom K., (ďalej len „navrhovateľka“), zastúpenej advokátkou JUDr. E. L., B., ktorou namieta porušenie svojho práva na prerokovanie veci bez zbytočných pried'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) Okresným súdom Bratislava IV (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 21 C 603/99.

Ústavný súd 28. augusta 2002 prijal s'ťažnosť navrhovateľky na ďalšie konanie uznesením sp. zn. III. ÚS 121/02.

Na výzvu ústavného súdu účastníci konania oznámili, že súhlasia s prerokovaním veci bez ústneho pojednávania. Preto ústavný súd využil možnosť podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a upustil od ústneho pojednávania, lebo vzhľadom na charakter veci, kde je rozhodujúci prehľad spisu, nemožno od ústneho pojednávania očakávať ďalšie objasnenie veci.

Predsedníčka okresného súdu sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadrila k sťažnosti listom doručeným ústavnému súdu 20. novembra 2002. Podala v ňom stručný prehľad konania vedeného pod sp. zn. 21 C 603/99 a uviedla, že podľa názoru okresného súdu prieťahy v konaní nastali až od 1. februára 2001. Okrem toho poukázala na to, že plynulosť konania je negatívne ovplyvnená vysokým nápadom vecí a pojednávajúca sudkyňa vybavuje aj ďalší druh agendy a okrem toho bola dlhodobo práceneschopná.

II.

Ústavný súd na základe sťažnosti navrhovateľky, vyjadrenia predsedu okresného súdu a hlavne spisu okresného súdu sp. zn. 21 C 603/99 zistil následovný priebeh a stav konania:

Predmetom konania je žaloba navrhovateľky o zaplatenie sumy 13 835 Sk a prísl. voči bývalému manželovi, ktorú 11. októbra 2000 rozšírila o sumu vyčíslenú na 11 841 Sk a prísl. Žaloba bola okresnému súdu doručená 24. marca 1998 a okresný súd 27. marca 1998 vydal platobný rozkaz. Tento bol žalovanému doručený 8. marca 1999. Dňa 22. marca 1999 bol okresnému súdu doručený odpor odporcu proti platobnému rozkazu. Vyjadrenie navrhovateľky k odporu bolo okresnému súdu doručené 20. apríla 1999. Navrhovateľka 17. septembra 1999 žiadala okresný súd o vytýčenie termínu pojednávania. Prvé pojednávanie sa konalo 13. decembra 1999, bolo odročené z dôvodu neprítomnosti účastníkov konania. Právna zástupkyňa navrhovateľky ospravedlnila jej neprítomnosť na pojednávaní. Právny zástupca odporcu nemal doručenú zásielku. Na druhom pojednávaní, ktoré sa konalo 29. mája 2000, sa nezúčastnila navrhovateľka. Jej neúčast' ospravedlnila právna zástupkyňa a žiadala okresný súd, aby navrhovateľka bola vypočutá cestou dožiadaného Okresného súdu vo Zvolene. Na pojednávaní bol vypočutý odporca. Dňa 13. októbra 2000 bolo okresnému súdu doručené rozšírenie žalobného návrhu o sumu 11 841 Sk a prísl. Odporca sa k rozšírenému návrhu vyjadril 17. októbra 2000. Pojednávanie, ktoré bolo vytýčené na 18. október 2000 bolo odročené z dôvodu práceneschopnosti sudkyne a neúčasti právnej zástupkyne žalobkyne, ktorá svoju neúčast'

ospravedlnila. Odporca oznámil súdu novú adresu svojho bydliska. Okresný súd uznesením č. k. 21 C 603/99-42 zo 17. novembra 2000 rozhodol, že súhlasí so zmenou návrhu z 24. marca 1998. Dňa 15. januára 2001 sa konalo v poradí štvrté pojednávanie, na ktorom bola vypočutá navrhovateľka a odporca. Pojednávanie bolo odročené na neurčito z dôvodu vypočutia svedkov. Navrhovateľka žiadala, aby svedkovia ňou navrhnutí boli vypočutí prostredníctvom Okresného súdu vo Zvolene. Okresný súd vo Zvolene 15. februára 2001 vypočul svedkov a dožiadaná vec bola okresnému súdu vrátená 16. februára 2001. Dňa 1. októbra 2001 navrhovateľka prostredníctvom svojej právnej zástupkyne urgovala vytýčenie termínu pojednávania. Túto urgenciu kvalifikoval ústavný súd ako právny prostriedok, ktorého uplatnenie sa vyžaduje pred podaním návrhu na začatie konania pred ústavným súdom podľa § 6 ods. 1 zákona č. 335/1991 Zb. o súdoch a sudcoch v znení neskorších predpisov.

Posledné pojednávanie vo veci sa konalo 11. novembra 2002, bolo však odročené z dôvodu neprítomnosti odporcu a jeho právneho zástupcu.

III.

Účelom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Iba prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby neodstráni a nemôže odstrániť. Až právoplatným rozhodnutím bez ohľadu na to, či vyznie v prospech alebo neprospech účastníka, sa vytvára právna istota. Preto na naplnenie ústavného práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby všeobecný súd iba o veci konal a nerozhodol o nej s účinkami právoplatnosti a prípadne vykonateľnosti svojho meritórneho rozhodnutia. Základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov sa naplní, ako to konštantne judikuje ústavný súd, až právoplatným rozhodnutím štátneho orgánu, na ktorom sa osoba domáha odstránenia právnej neistoty ohľadne svojich práv (II. ÚS 26/95, I. ÚS 10/98, I. ÚS 89/99 a ďalšie).

Navrhovateľka využila právny prostriedok, ktorého uplatnenie sa vyžaduje pred podaním návrhu na začatie konania pred ústavným súdom, a podala sťažnosť na zbytočné prietahy v konaní podľa § 6 ods. 1 zákona č. 335/1991 Zb. o súdoch a sudcoch v znení neskorších predpisov, čo jej však nezabezpečilo odstránenie stavu právnej neistoty vo veci, s ktorou sa obrátil na okresný súd.

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníkov konania a postup súdu (II. ÚS 79/97, I. ÚS 70/98).

Pokiaľ ide o kritérium „zložitosť vecí“, ústavný súd bral do úvahy aj v predmetnom prípade skutkový stav veci a platnú právnu úpravu (II. ÚS 26/95, I. ÚS 92/97 a iné) relevantnú pre rozhodnutie. Na základe týchto hľadísk konanie o žalobnom návrhu na zaplatenie sumy 13 835 Sk a prísl., ktorý bol 11. októbra 2000 rozšírený o sumu vyčíslenú na 11 841 Sk a prísl., ústavný súd nehodnotil skutkovo a právne ako zložité konanie.

Správanie navrhovateľky po celú dobu konania vo veci sp. zn. 21 C 603/99 možno hodnotiť ako aktívne a súčinnosťné, v dôsledku čoho neprispela k jeho predĺženiu. Zo zápisníc o súdnom konaní obsiahnutých vo vyžiadanom súdnom spise v tejto veci ústavný súd zistil, že navrhovateľka sa síce nezúčastnila na prvých dvoch pojednávaniach, ale jej právna zástupkyňa bola prítomná a neúčast' navrhovateľky ospravedlnila. Navrhovala dôkazy na preukázanie svojich tvrdení a žiadala súd o vytýčenie pojednávania a prerušenie zbytočných prietahov.

Pokiaľ ide o postup okresného súdu, ústavný súd zistil prvé obdobie jeho nečinnosti v rozsahu 9 mesiacov, a to v súvislosti s doručením platobného rozkazu, pretože platobný rozkaz bol vydaný 27. marca 1998 a odporcovi bol zaslaný až 9. septembra 1998. Po tom, ako si odporca neprebral uloženú zásielku, tá bola okresnému súdu vrátená 6. októbra 1998 a okresný súd sa znova pokúsil ju doručiť odporcovi až 4. marca 1999. Aj keď okresný súd

vydal platobný rozkaz do troch dní od doručenia žaloby, jeho doručenie odporcovi trvalo takmer jeden rok. Ďalšie obdobie nečinnosti okresného súdu bolo zistené v období od 16. februára 2001 (keď boli okresnému súdu doručené svedecké výpovede z dožiadaného Okresného súdu vo Zvolene) do vytýčenia posledného pojednávania vo veci, a to 17. septembra 2002.

Okresný súd sa v konaní, ktoré trvá takmer päť rokov, dopustil v celom rozsahu 27 mesiacov zbytočných prietáhov, čo je doba, ktorá nežiadúcim spôsobom ovplyvnila celkovú dĺžku konania.

Vzhľadom na vyššie uvedené ústavný súd vyslovil porušenie práva navrhovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov postupom okresného súdu v predmetnom občianskoprávnom konaní, tak ako ho garantuje čl. 48 ods. 2 ústavy.

IV.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, príp. nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, príp. prikáže tomu, kto právo porušil, aby vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

V súlade s § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ústavný súd okresnému súdu prikázal, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 21 C 603/99 konal bez zbytočných prietáhov. Účelom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia súdu. Tento účel možno dosiahnuť len právoplatným rozhodnutím.

V súvislosti s úpravou sťažnosti čl. 127 ods. 3 ústavy ustanovuje: „Ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.“

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde „Ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'učinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha“. Z ustanovenia § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde vyplýva, že primerané finančné zadost'učinenie má povahu náhrady nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch.

Navrhovateľka žiadala primerané finančné zadost'učinenie vo výške 20 000 Sk a zdôvodnila to tým, že za každý rok konania žiada finančné zadost'učinenie v minimálnej výške, a to 5 000 Sk. Poukázala na to, že v dôsledku nečinnosti súdu sa dostala do veľmi ťaživej sociálnej situácie, pretože musela zaplatiť dlh na nájomnom po bývalom manželovi, okrem toho musela zabezpečiť náhradný jednoizbový byt pre bývalého manžela v Bratislave a platiť zaň nájomné a zabezpečovať svoju domácnosť s maloletým dieťaťom, ktoré má vážne zdravotné problémy (epilepsiu).

Pri určovaní výšky primeraného finančného zadost'učinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza Európsky súd pre ľudské práva, keď priznáva spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Súčasne sa pritom riadil úvahou, že cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je zmiernenie nemajetkovej ujmy, avšak nie prípadná náhrada škody.

Hoci ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v označenom súdnom konaní konal bez zbytočných priet'ahov, porušenie základného práva navrhovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy však nemožno účinne odstrániť len uplatnením tejto právomoci ústavného súdu. V dôsledku toho bolo potrebné rozhodnúť aj o náhrade nemajetkovej ujmy, ktorá navrhovateľke vznikla predovšetkým v pocitoch neistoty a krivdy. Vzhľadom na celkovú dobu konania okresného súdu, na rozsah zbytočných priet'ahov v jej rámci, berúc do úvahy skutočnosť, že navrhovateľka sa o zbytočné priet'ahy nijako nepričinila, a zohľadňujúc tiež

konkrétne okolnosti prípadu, možno sumu 20 000 Sk považovať za primerané finančné zadost'učinenie podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

V.

Navrhovateľka vo svojej sťažnosti žiada, aby ústavný súd zaviazal okresný súd uhradiť trovy konania jej právnej zástupkyňi vo výške 2 700 Sk (odmena za dva úkony právnej pomoci á 1 250 Sk za úkon a 2-krát 100 Sk paušál).

Podaním, ktoré bolo ústavnému súdu doručené 6. februára 2003, právna zástupkyňa vyčíslila trovy právneho zastúpenia vo výške 3 042 Sk, a to za dva právne úkony 2 842 Sk a 2-krát režijný paušál po 100 Sk.

Ústavný súd pri rozhodovaní o trovách požadovaných právnou zástupkyňou navrhovateľky vychádzal z ustanovenia § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde, podľa ktorého ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Navrhovateľka bola vo veci úspešná, a preto je potrebné rozhodnúť o úhrade trov konania okresným súdom.

Ústavný súd vychádzajúc z návrhu právnej zástupkyne navrhovateľky priznal trovy právneho zastúpenia vo výške 2 970 Sk (odmena za úkony vo výške 2 842 Sk a 128 Sk ako náhrada výdavkov na miestne telekomunikačné výdavky a miestne prepravné vo výške jednej stotiny výpočtového základu podľa § 19 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb). Požadovaná výška trov neprekračuje sumu stanovenú citovanou vyhláškou pre odmenu za právne zastupovanie pred ústavným súdom.

Z týchto dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako je uvedené vo výroku tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 19. februára 2003